

מחזור דעת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה



לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

בגליון השבוע

מלאכת בונה וקושר

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

עלון מס' 34

מדיני שבת

האם מותר לעשות צורה של אהל ע"י ספרים וכדו'?

ישנו כלל באיסור עשיית אהל ארעי, שלא אסרו אלא באופן שיש איזה שימוש בחלל שנוצר תחת האהל, וכגון מיטה שאע"פ שלא נעשה האהל בשביל השימוש תחתיה, סוף סוף הרי יש לו תועלת באוויר זה לשים שם את נעליו בעת השינה (מ"ב ס"ק כ"ב). וכן אסור לשים חבית יין מכאן וחבית יין מכאן וחבית על גביהם, כיון שיש לו תועלת בחלל שבין החביות, שיכנס אוויר ויאורר את החביות . (מ"ב ס"ק כ"ט).

אבל ליתן ספר מכאן וספר מכאן וספר על גביהם, אין איסור, משום שאין צריך כלל את החלל שנוצר.

אולם, כ"ז כשעושה רק שתי מחיצות, אבל אם עושה ארבע מחיצות, אסור אף באופן שאין צריך לחלל שתחתיו כלל. וכגון שולחן שכתבנו לעיל (בגליון הקודם) שמוותר לשים את הפלטה ע"ג הרגליים בשבת, כ"ז רק אם אין לו מחיצות או עכ"פ יש לו רק שתי מחיצות, אבל אם יש לשולחן ארבע מחיצות אסור לשים את הפלטה על גביהם בשבת (מ"ב ס"ק כ"ב בשם הט"ז. ועי"ש שמביא שיש חולקים ע"ז, ומתירים בשולחן אפי' כשיש לו ארבעה מחיצות, אך מסיק שנכון בודאי לחוש לדברי הט"ז, ולעשות זאת בשינוי ע"י שיחזיק את הפלטה באוויר ואח"כ יכניס את המחיצות תחתיה).

והטעם, משום שכשעושה ארבע מחיצות וגג יש כאן חשיבות אהל אפי' כשאינו צריך לאוויר שתחתיו.

האם מותר לכסות כלי גדול בשבת?

מצוי במוסדות וכדו', אמבטיות גדולות (על גגלים) שמשתמשים בהם לאכסון אוכל או כלים וכדו' - יש להיזהר מלכסותם, כמו שכתב השו"ע (סעיף י"ג), שאסור לשטוח בגד על פי החבית, משום איסור עשיית אהל. ודווקא באם מכסה את כולה אסור, אבל אם משאיר טפח מגולה לא אסרו בכיסוי זה משום עשיית אהל.

וכל זה רק אם יש חלל טפח על טפח תחת הכיסוי, אבל אם בין תכולת האמבטיה לכסויה אין חלל טפח, אין בזה משום איסור עשיית אהל. (שם).

שיטות הפוסקים במלאכת "קושר"

הגמרא במסכת שבת (דף ק"ב ע"א.) מקשה סתירה בין שלשה ברייתות, שבאחת כתוב: התיר רצועת מנעל וסנדל חייב חטאת, ובאחת כתוב שפטור אבל אסור (היינו מדרבנן), ובאחת כתוב שמותר לכתחילה. ומתרת הגמ', שהברייתא האוסרת מן התורה מדברת בדאושכפי, והברייתא האוסרת רק מדרבנן מדברת במנעל דרבנן (הלומדים תורה), והברייתא שמתירה מלכתחילה מדברת במנעל של בני מחוזה.

ובביאור החילוק בין סוגי המנעלים הללו, נחלקו רש"י והרא"ש עם הרי"ף והרמב"ם.

(פרק י' מהלכות שבת הלכה א').

שיטת רש"י והרא"ש

בדאושכפי - זהו הקשר שעושה הסנדלר בשעה שתוחב את רצועת הנעל בתוך הסוליא, וקשר זה נעשה לקיום תמיד - "קשר של קיימא", וקשר כזה אסור לעשותו מן התורה.

ומנעל מדרבנן - זהו הקשר שקושרים בו "רבנן" את מנעליהם סביב הרגלים. והם היו רגילים לקשור קשר זה בצורה רופפת, כדי שיוכלו ללבוש ולהסיר את המנעל בלי לסגור ולפתוח בכל פעם, אמנם כשהיו הולכים בטיט היו מתירים את הקשר, וקושרים את המנעל לרגליהם בצורה חזקה, כדי שלא תיתפס הנעל בבוץ ותיפול מהרגל. והקשר שהם עושים בד"כ אסור לעשותו מדרבנן, משום שהרגילות היא שעושים אותו לזמן יותר ארוך, אך אינו נחשב לקשר של קיימא האסור מן התורה שהרי סוף סוף מתירים את הקשר לאחר זמן.

מנעל של בני מחוזה - זהו מנעל של בני אותו מקום ששמו "מחוזה" שהם היו רחבי לבב ומקפידים על לבושיהם ובגדיהם שיהיו מכוונים, ומשום כך היו רגילים בכל יום כשלובשים את הנעל לקושרו היטב לרגליהם, וכשרוצים להסירו היו מתירים את הקשר. וקשר זה הוא מותר לכתחילה מפני שאינו של קיימא כלל.

שיטת הריף והרמב"ם

הריף והרמב"ם סוברים שבכדי לאסור את הקשר מן התורה אין מספיק רק שיהיה "קשר של קיימא" כמו שפירש



הלכות שבת - המשך

להלכה:

כתבו הפוסקים שיש להחמיר גם כרש"י והרא"ש וגם כהרי"ף והרמב"ם. ומשום כך, אין לקשור קשר אומן אפילו כשלא נעשה לקיימא, וכן אסור לקשור קשר הדיוט כשנעשה לזמן בינוני.

בגליון הבא:

- מהו קשר שאינו של קיימא?
- מהו קשר אומן?
- האם מותר לאשה לקשור קשר כפול במטפחת הראש?
- האם מותר לקשור את קצוות חוטי הציצית שנפרמו? ■

(הפמ"ג א"א ס"ק ג', ומחה"ש ס"ק י"ד.) סוברים שזה נחשב כאינו של קיימא וכיון שהוא גם מעשה הדיוט הרי הוא מותר.

קשר שאינו של קיימא	קשר לזמן בינוני	קשר של קיימא	
לרי"ף והרמב"ם אסור מדרבנן, ולרש"י והרא"ש מותר	אסור מדרבנן לכל השיטות	אסור מן התורה לכל השיטות	קשר מעשה אומן
	לרש"י והרא"ש אסור מדרבנן, ולרי"ף והרמב"ם יש מחלוקת בין הפוסקים אם אסור מדרבנן או מותר.	לרי"ף	קשר מעשה הדיוט

רש"י, אלא צריך אף שיהיה קשר "אומן". ובדאושכפי היינו קשר של קיימא כמו שפירש רש"י, וגם הוא קשר אומן. ומנעל דרבנן סוברים הרי"ף והרמב"ם שהוא ג"כ קשר של קיימא שאינו עשוי להתיר, אבל אינו אסור אלא מדרבנן מפני שהוא קשר "הדיוט". (וכן הדין בקשר אומן אבל אינו של קיימא שאסור רק מדרבנן). ומנעל של בני מחוזא מותר לכתחילה מפני שאינו קשר של קיימא וגם אינו קשר אומן.

ובקיצור: לשיטת רש"י והרא"ש הכל תלוי באורך הזמן של הקשר. ולשיטת הרי"ף והרמב"ם תלוי גם באורך הזמן וגם אם הוא מעשה הדיוט או מעשה אומן.

ונחלקו הפוסקים לשיטת הרמב"ם מה הדין קשר בינוני [דהיינו שנעשה לזמן ארוך אלא שעתיד להתירו לאחר זמן (כמו שפירש רש"י מנעל דרבנן)] ואינו מעשה אומן. שיש פוסקים (שלטי הגבורים על הרי"ף במסכת שבת, ט"ז סימן שי"ז ס"ק א', שולחן ערוך הרב סימן שי"ז סעיף ב') הסוברים שאסור לעשותו שזה נחשב כשל קיימא. אבל המ"ב (ס"ק ה', ובביאור הלכה ד"ה שאינו של קיימא) ועוד פוסקים

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליזוי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il